De fossiele schelpen van de Nederlandse stranden en zeegaten, tweede serie, 3[1]

door

C.O. VAN REGTEREN ALTENA, A. BLOKLANDER, L.P. POUDEROYEN en L. VAN DER SLIK

Familie PECTINIDAE (vervolg)

Tabel tot bepaling van de geslachten en ondergeslachten (vervolg)

3 a Schelp met radiale ribben, die van top tot ventrale rand lopen 4

b Schelp grotendeels glad, hoogstens bij ventrale rand radiaal geribd; met loupe (10 X) is fijne discordante sculptuur zichtbaar .... *Pseudamussium (Palliolum)* (41b, 42)

4 a Schelp met minstens 15 primaire radiale ribben [2] 5

b Schelp met hoogstens ongeveer 12 primaire radiale ribben 11

5 a Schelp onregelmatig gegroeid; bolle rechter klep, die bij top met substraat is vergroeid, met enkele geprononceerde bobbelige of zelfs als dunne platte schubben uitstekende groeilijnen, platte linker klep meestal wat scheef en minder duidelijk bobbelig. Van grote soort doen fragmenten van zeer dikke (meer dan 5 mm) linker klep aan radiaal geribde oester denken .... *Hinnites* (33, 34)

b Schelp niet onregelmatig gegroeid[3] 6

6 a Minder dan 26 radiale ribben 7

b Meer dan 26 radiale ribben 8

7 a Meer dan 18 radiale ribben, rechter klep meestal platter dan linker .... *Lyropecten (Aequipecten)* (38)

b Minder dan 18 radiale ribben, beide kleppen bol .... *Lyropecten (Argopecten)* spec., na (38)

8 a Schelp duidelijk hoger dan lang 9

b Schelp ongeveer even hoog als lang 10

9 a Krachtige en minder krachtige radiale ribben wisselen elkaar regelmatig af . . . . *Chlamys (Chlamys)* (36)

9 b De radiale ribben nemen van de zijkanten naar het midden regelmatig iets in kracht toe . . . . *Chlamys (Mimachlamys)* (37)

10 a Schelp zeer groot (tot meer dan 150 mm lang) en stevig, met van top naar ventrale rand door splitsing in aantal toenemende radiale ribben, zonder fijne discordante sculptuur (loupe 10 X) .*Chlamys (Chlamys)*(35)

b Schelp klein (minder dan 30 mm lang), met fijne discordante sculptuur (loupe 10 X) . ... *Pseudamussium (Palliolum)* (41 a)

11 a Bolle linker klep met vijf krachtige radiale ribben en minder krachtige in de tussenruimten; plattere rechter klep met zes krachtige, door radiale groeve in het midden dubbele, radiale ribben; fijne concentrische

1 No. 2, zie Basteria 30 : 54, 1966.

2 Er is van primaire en secundaire ribben sprake, wanneer grove ribben op hun beurt fijner radiaal geribd zijn. Wanneer krachtige en minder krachtige ribben al of niet regelmatig afwisselen, worden zij als van dezelfde orde beschouwd.

3 Een enkel keer komt van andere soorten een onregelmatig gegroeid exemplaar voor, zie bijvoorbeeld Pl. 11, 38a.

sculptuur, maar geen sprake van discordante sculptuur (loupe 10 X) .... *Flexopecten* (39)

b Minstens langs randen van kleppen fijne discordante sculptuur (loupe 10 X) 12

12 a Schelp iets hoger dan lang, dun; rechter klep bol met meestal vier brede primaire radiale ribben; linker klep plat met meestal vijf primaire radiale ribben, die hoogstens zo breed zijn als de tussenruimten; discordante sculptuur alleen aan de buitenzijde buitenste ribben .... *Pseudamussium (Pseudammussium)* (40)

b Schelp even lang als hoog, met ongeveer vijf primaire radiale ribben en een fijne discordante sculptuur over grootste deel oppervlak schelp .... *Pseudammussium (Palliolum)* (41c)

† 33. *Hinnites crispus* (Brocchi, 1814)
Plaat 8

Hinnites cortesyi Defrance, 1821.

H 130, L bijna 120; H 126, L 112. Groter, veel dikschaliger en met grovere sculptuur dan 34; doet aan een oester denken. III: Westerschelde. Plio.

† 34. *Hinnites ercolanianus* Cocconi, 1873
Plaat 8

Pecten ercolanianus (Cocc.); *Chlamys ercolaniana* (Cocc.)

H 35, L 34, D 14; H 42, L $32\frac{1}{2}$, S 10 (rechts). Onregelmatig van vorm; met vrij fijne radiale sculptuur; rechterklep met concentrische, onregelmatige lijsten of verdikkingen. Kleiner, veel dunschaliger en met fijnere sculptuur dan 33. III: Westerschelde. Anv.

35. *Chlamys (Chlamys) princeps* (J. de C. Sowerby, 1826)
Plaat 9 en fig. 1a, 1b

Pecten princeps J. de C. Sow.

H 145, L 154 (Nyst). Met talrijke, wat onregelmatige radiale ribben, die door deling toenemen. Relatief langer, tophoek groter en sculptuur iets grover dan 36. Zover ons bekend alleen in fragmenten gevonden. III: Westerschelde. Diest, ? Scald.

36. *Chlamys (Chlamys) pusio harmeri* van Regteren Altena, 1937
Plaat 10 en fig. 1c, 1d

Pecten striatus J. Sowerby, 1823, non Müller, 1776; *P. pusio:* S.V. Wood, 1874, e.a.; *Chlamys harmeri* v. R. Altena; *Mimachlamys pusio harmeri* (v. R. Altena)[4].

4 In navolging van anderen hebben wij *Ostrea pusio* L. beschouwd als een synoniem van *Ostrea multistriata* Poli, 1795. Hiervan is *Pecten distortus* da Costa, 1778, waarschijnlijk een vorm, variëteit of ondersoort. De beschrijving van *Ostrea pusio* van Linnaeus kan op verschillende *Pecten*'s betrekking hebben, terwijl er geen referenties zijn en de vindplaats ("in O. australiore") bij Linnaeus dikwijls verkeerd is. Het zou goed zijn van *P. pusio* een lectotype aan te wijzen om de bestendigheid van deze nomenclatuur te waarborgen.

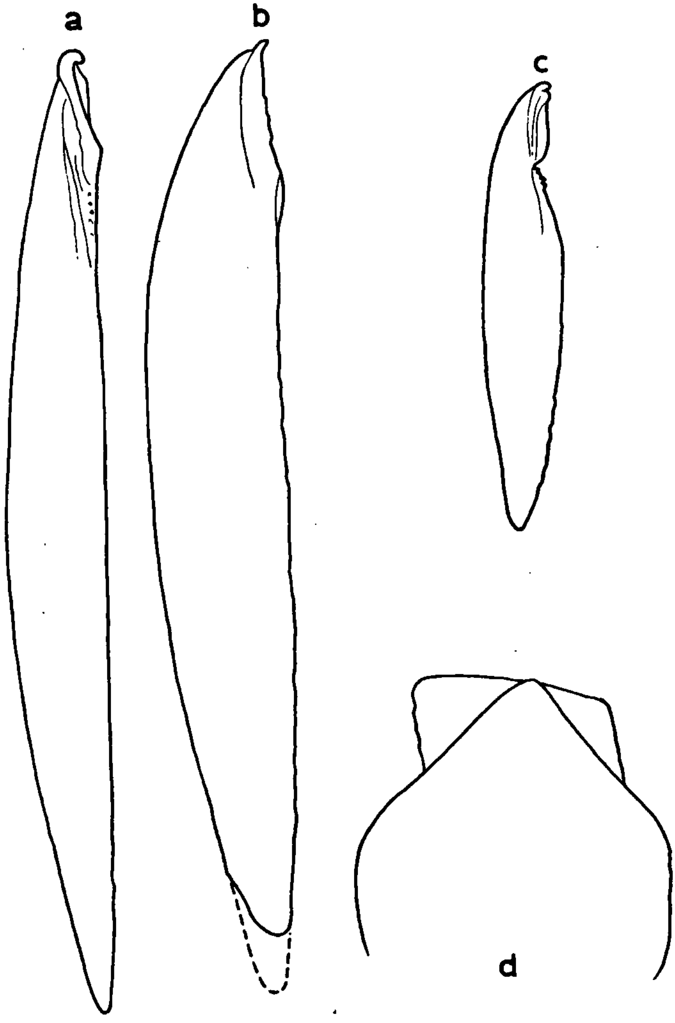
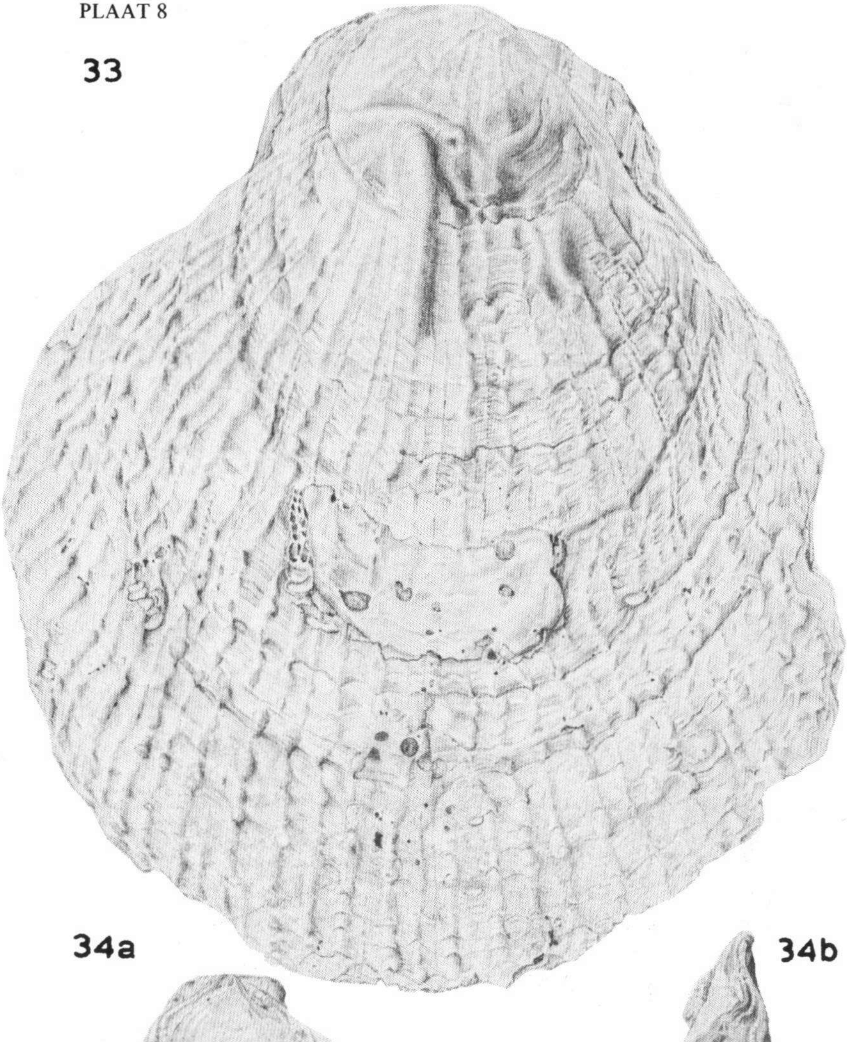


Fig. 1a, zijaanzicht schelp pl. 9, no. 35. Fig. 1b, zijaanzicht linkerklep no. 35. Fig. 1c, zijaanzicht schelp pl. 10, no. 36a. Fig. 1d, oren linkerklep no. 36. Alle figuren ware grootte.

PLAAT 8

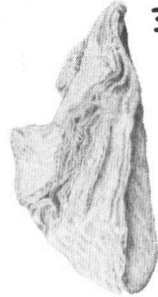
33



34a

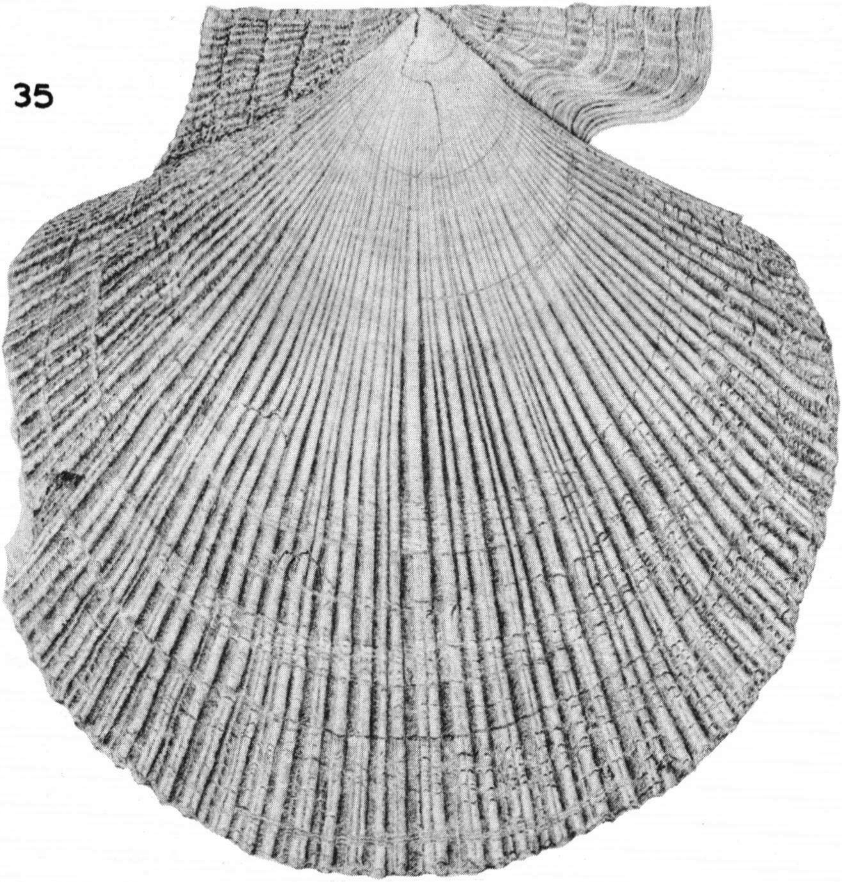


34b



PLAAT 9

35



H 78, L 69, S 15 (links); H 62, L 57, S 10 (rechts); H 57½, L 49, S 11½ (links). Kleiner, relatief hoger en met iets fijnere sculptuur dan 35. Van 37 te onderscheiden, doordat dikkere en dunnere radiale ribben elkaar onregelmatig afwisselen. I: Schouwen, Walcheren, Zeeuwsch-Vlaanderen. II: Vlissingen, Ritthem, de Kaloot. Scald.

37. *Chlamys (Mimachlamys) varia* (Linnaeus, 1758)

Pecten varius (L.); *Mimachlamys varia* (L.).

Zie: van Benthem Jutting, 1943, Fauna van Nederland 12: 75.

Van 36 te onderscheiden door de onderling gelijkwaardige radiale ribben. Fossiele exemplaren uit het Eemien kunnen langs onze gehele kust aanspoelen en zijn vooral op de Waddeneilanden en in Zeeland niet zeldzaam.

38. *Lyropecten (Aequipecten) opercularis* (Linnaeus, 1758)
Plaat 10, 11

Pecten opercularis (L.); *Chlamys opercularis* (L.)

Zie: van Benthem Jutting, 1943, Fauna van Nederland 12: 72.

Fossiele exemplaren uit de Jong-Plistocene Eemlagen kunnen langs onze gehele kust aanspoelen, in Zeeland bovendien oudere uit het Oud-Plistoceen en Plioceen. In Zeeland gevonden exemplaren vertonen een grotere variabiliteit dan wij in recent vergelijkingsmateriaal konden constateren. Zij wijken af van de Noordzee-vorm, waarbij primaire ribben weinig geprononceerd zijn en secundaire niet zulke duidelijke schubjes dragen.

In het algemeen zijn primaire radiale ribben bij Zeeuws materiaal sterk geprononceerd, terwijl secundaire sculptuur variabel is. Exemplaren met zeer scherpe primaire ribben en niet of nauwelijks ontwikkelde secundaire sculptuur worden wel als *L. radians* (Nyst) onderscheiden. Een extreem voorbeeld van deze vorm is 38b, c, d; de oorspronkelijke beschrijving van *Pecten radians* Nyst slaat op een vorm met iets bollere kleppen, maar waarvan de sculptuur volkomen met dit exemplaar overeenkomt. Ook vallen veel linkerkleppen, behalve door scherpe ribben, ook op doordat zij wat hoger dan lang zijn. Secundaire radiale sculptuur vangt bij sommige exemplaren eerder aan dan bij andere, zodat het bij exemplaren die zulk een sculptuur niet vertonen steeds de vraag blijft of zij deze niet zouden hebben gekregen, als zij groter geworden waren. Daar wij geen redelijke coupures in dit variabele materiaal hebben kunnen maken, brengen wij het in zijn geheel onder in deze soort.

Lyropecten (Argopecten) spec.?
H 30, L 29½, S 7½ (links); H 34, L 34, S 9 (rechts). Beide

kleppen vrij stevig en bol; met ca. 17 primaire radiale ribben, fijne concentrische sculptuur vooral tussen de ribben duidelijk ontwikkeld, aan de basis van de ribben met een fijn secundair ribje, waardoor de sculptuur op een touwladder gelijkt. Bij grotere exemplaren radiale ribben met vijf secundaire geschubde ribben op, en één tot drie tussen, de primaire ribben. Deze secundaire ribben verschijnen in jongere of oudere stadia; dit variëert individueel.

Dr. M. Glibert determineerde deze twee vormen, de kleinere en de grotere, als "*Lyropecten (Argopecten) seniensis* (Lamk.) var. *sarmenticius* Goldf." en "*Mimachlamys angelonii* (Meneghini) var. *caillaudi* Nyst in Glibert 1945". De eerste moet echter volgens de beschrijving en exemplaren, die wij hebben gezien, de top niet in het midden, maar iets naar voren hebben. De tweede heeft volgens de beschrijving 20-25 ribben.

Wij zien hier misschien één soort in, maar zolang deze niet in situ gevonden is, willen wij er niet verder op in gaan. Van deze soort hebben wij 95 kleppen gezien. I: Walcheren, Cadzand. II: Vlissingen, de Kaloot. III: Westerschelde. Ouderdom onbekend.

39. *Flexopecten flexuosus* (Poli, 1795)

Plaat 11

Chlamys flexuosa (Poli)

H 32, L 32, S 7 (links); H 30, L 30, S 5 (rechts). Bolle linkerklep met vijf krachtige radiale ribben afgewisseld door telkens één minder krachtige; plattere rechterklep met zes paren radiale ribben gescheiden door diepere voren dan tussen de twee leden van elk paar. Dit patroon is bij sommige exemplaren duidelijker ontwikkeld dan bij andere. Beide kleppen met fijne secundaire radiale structuur. Soms resten van kleurpatroon. I: Walcheren, Zeeuwsch-Vlaanderen. Eem.

40. *Pseudamussium (Pseudamussium) clavatum* (Poli, 1795)

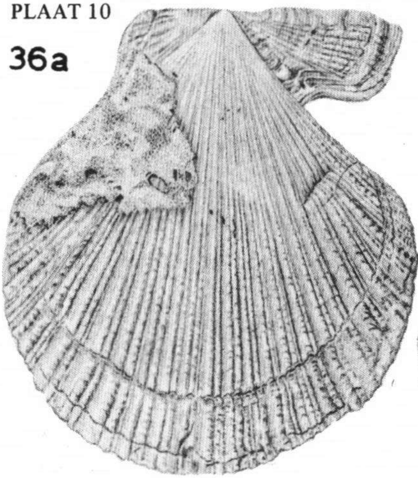
Plaat 11 en fig. 2a, 2b

Pecten danicus: Wood, 1851, non Megerle, 1811; *Pseudamussium septemradiatus*:: Heering, 1950, non Müller, 1776; *Chlamys clavata* (Poli).

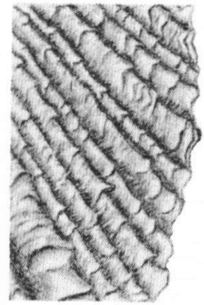
H 33$\frac{1}{2}$, L 29$\frac{1}{2}$, S 8 (rechts); H 30, L 28, S 3 (links). Bolle rechterklep met meestal vier brede primaire radiale ribben, waarvan er één of meer door splitsing in tweeën gedeeld kunnen zijn; veel plattere, soms zelfs iets concave, linkerklep met meestal vijf primaire radiale ribben. Beide kleppen met secundaire radiale ribben, waarop concentrische sculptuur zich als schubjes voordoet. Van 41c te scheiden door de relatief iets grotere hoogte, de iets minder kleine achterste oortjes, de platte linkerklep en het ontbreken van de fijne discordante sculptuur behalve op de buitenzijde van de buitenste ribben. II: Ritthem, de Kaloot. III: Westerschelde. Diest, Scald.

PLAAT 10

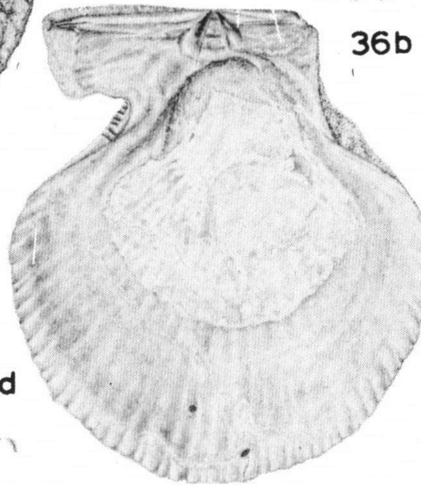
36a

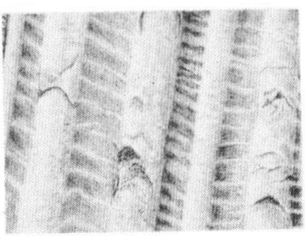


36c

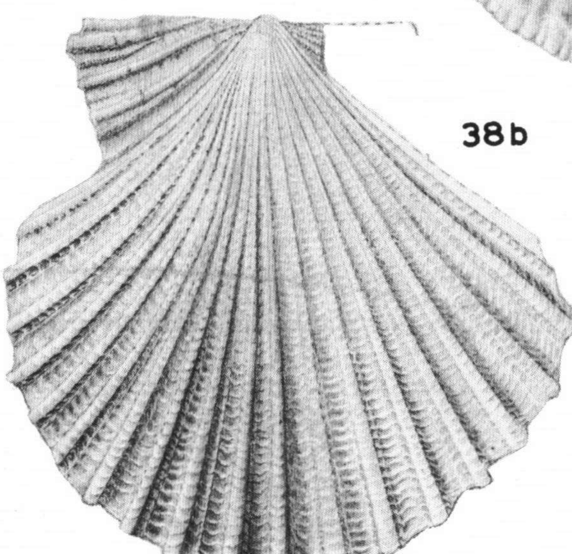


36b





36d

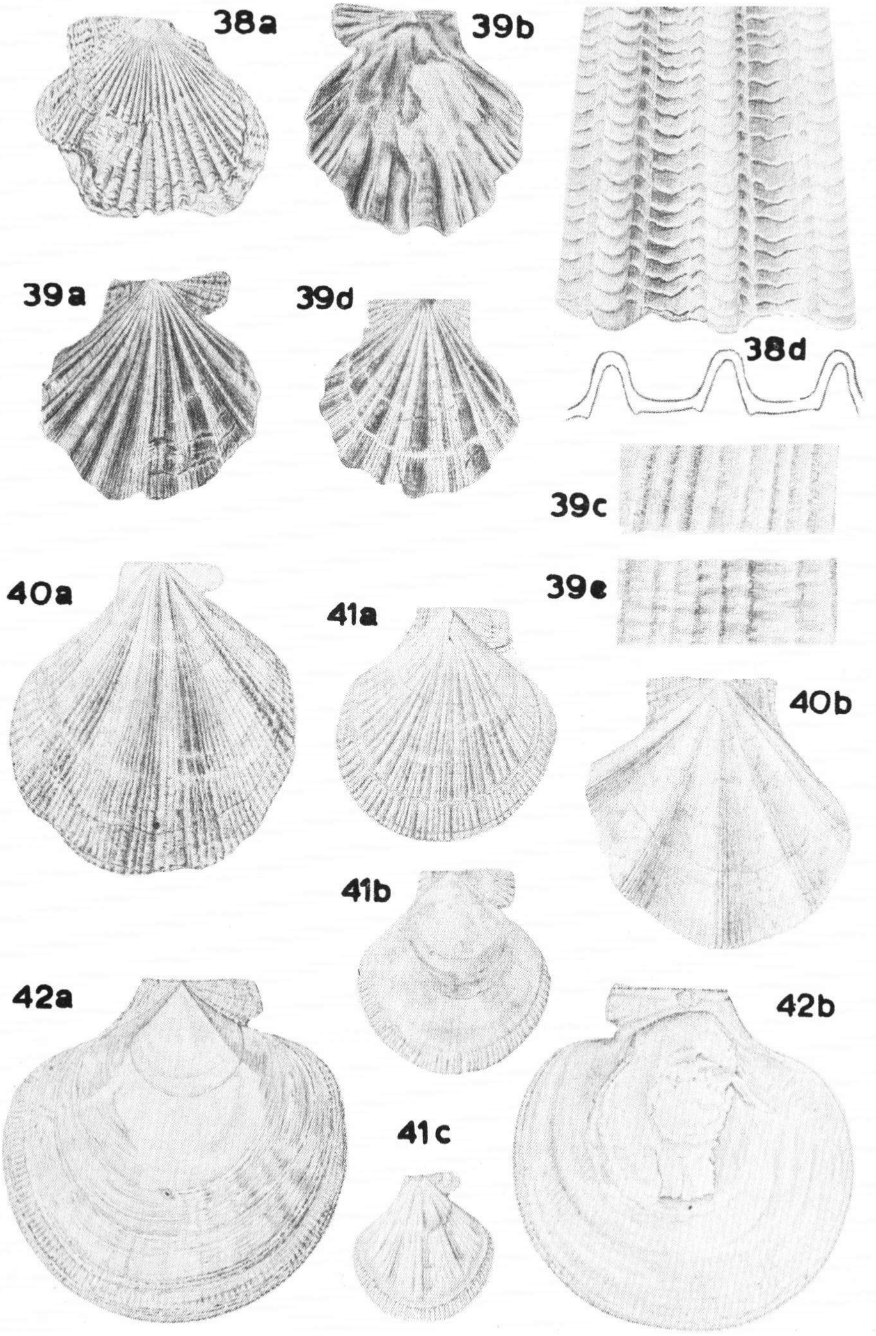


38b



38c

PLAAT 11



41. *Pseudamussium (Palliolum) tigerinum* (Müller, 1776)
Plaat 11 en fig. 2c-2e

Pecten tigerinus Müll.; *Chlamys tigerina* (Müll.)

H 25½, L 23½, S 8 (rechts); H 26, L 23½, S 6 (rechts); H 23½, L 23½, S 6 (links); H 25½, L 25, S 3½ (links). Uiterst variabel, beide kleppen bol, steeds met fijne discordante sculptuur (loupe 10 ×), die ook bij afgesleten exemplaren meestal nog plaatselijk te vinden is. Tussen de volgende vormen komen allerhande overgangen voor:

a) forma *tigerina* (Müll.)
Met groot en tijdens groei toenemend aantal ribben. Toename kan door tussenschakeling van nieuwe ribben en door splitsing van oude geschieden.

b) forma *laevis* (Pennant, 1777)
Glad, behalve fijne discordante sculptuur. In fig. 41b is een exemplaar te zien dat aan de rand nog ribben vertoont.

c) forma *mimetica* (Dollfus & Dautzenberg, 1920)
Met enkele primaire en talrijke secundaire ribben, welke laatste overeenkomen met de radiale ribben van 41a. Deze vorm blijft kleiner en heeft vaak een binnenwaarts gebogen ventrale rand. II: Ritthem, de Kaloot. III: Westerschelde. Anv, Scald.

42. *Pseudamussium (Palliolum) gerardi* (Nyst, 1835)
Plaat 11 en fig. 2f, 2g

Pecten gerardii Nyst; *Chlamys gerardi* (Nyst).

H 47½, L 47, S 9 (links); H 37, L 36½, S 4½ (rechts). Zeer dun en bros; met heel fijne discordante sculptuur (loupe 10 ×) en aan ventrale rand weinig geprononceerde radiale ribben, die fijner zijn dan secundaire radiale sculptuur bij 41. Wat smaller opstaand randje bij vasthechting oor aan schelp dan bij 41. Tophoek groter, linkerklep ongeveer even bol, rechter platter dan bij 41b. Tot dusver kon slechts een enkel fragment met zekerheid tot deze soort worden gebracht. III: Westerschelde. Scald.

Familie LIMIDAE

Tabel tot het bepalen der geslachten en ondergeslachten.

1 a Schelpkleppen symmetrisch, zeer klein .... *Limatula*
b Schelpkleppen asymmetrisch; voorzijde veel korter dan achterzijde 2
2 a Schelp stevig en vrij plat, niet duidelijk gapend aan voorzijde, met ongeveer 16 zeer geprononceerde radiale ribben .... *Lima (Lima)*
b Schelp dun en bol, met meer dan 20 weinig geprononceerde radiale ribben 3
3 a Schelp niet duidelijk gapend aan voorzijde .... *Lima (Limea)*
b Schelp duidelijk gapend door een lange inwaartse bocht van voorrand kleppen, onder voorste oortjes .... *Lima (Limaria)*

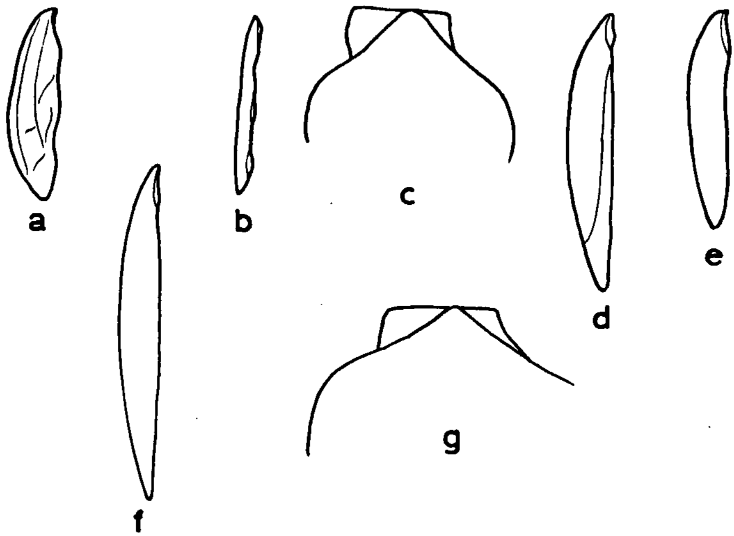


Fig. 2a, zijaanzicht schelp pl. 11, no. 40a. Fig. 2b, zijaanzicht schelp pl. 11, no. 40b. Fig. 2c, oren linkerklep no. 41. Fig. 2d, zijaanzicht rechterklep no. 41. Fig. 2e, zijaanzicht linkerklep no. 41. Fig. 2f, zijaanzicht rechterklep no. 42. Fig. 2g, oren linkerklep no. 42. Alle figuren ware grootte.

43. *Limatula ovata* (S. V. Wood, 1839)
Plaat 12
Lima ovata Wood.

H $2\frac{1}{4}$, L $1\frac{3}{4}$, S 1; H 2, L $1\frac{1}{2}$, S $\frac{3}{4}$. Symmetrisch, zeer klein; relatief hoger en breder, met iets minder en grotere radiale ribben (alleen de ongeveer acht middelste zijn duidelijk) dan bij 44. II: Ritthem. III: Westerschelde. Scald.

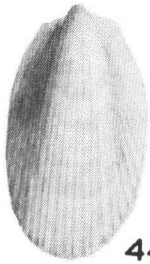
44. *Limatula sulcata* (Brown, 1827)
Plaat 12
Lima subauriculata S.V. Wood, 1850, nec (Montagu).

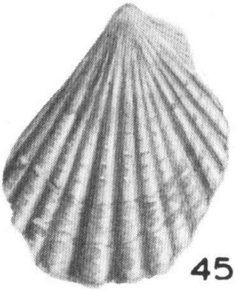
H 9, L 5, S 2; H 9, L 4, S $1\frac{3}{4}$. Iets groter, relatief lager en smaller en met meer kleinere, radiale ribben dan 43. II: Ritthem. III: Westerschelde. Anv., Scald.

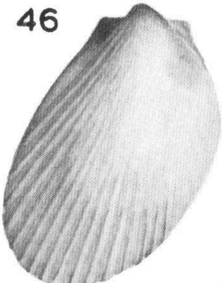
45. *Lima (Lima) lima* (Linnaeus, 1758)
Plaat 12
Lima squamosa Lamarck, 1819.

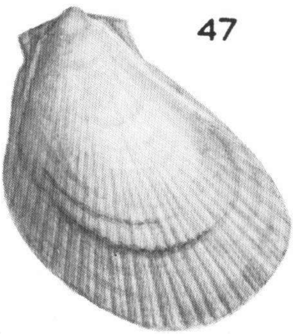
PLAAT 12

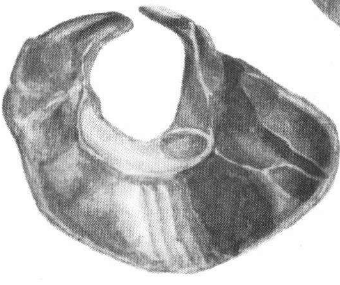

43

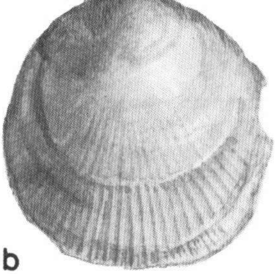

44

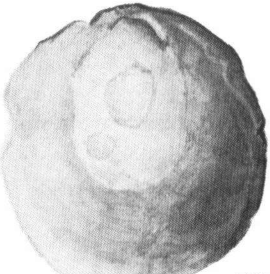

45

46



47

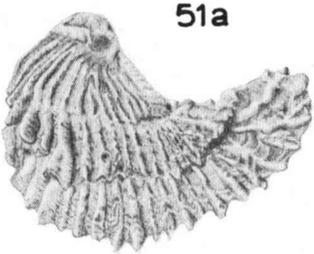

49a


49b

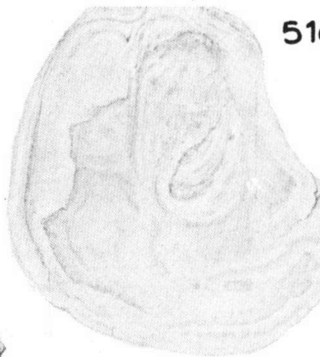

49c

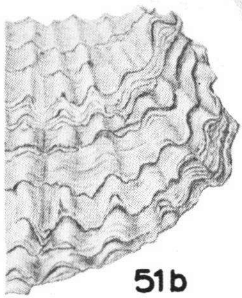
PLAAT 13

51a



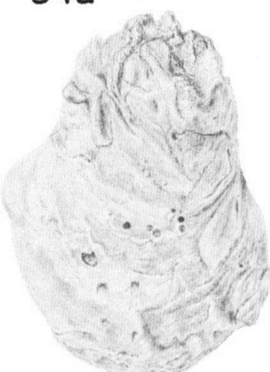
51c



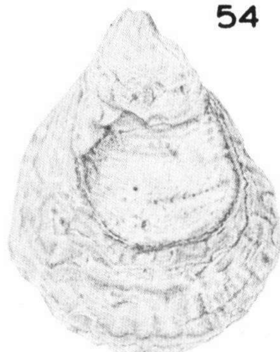


51b

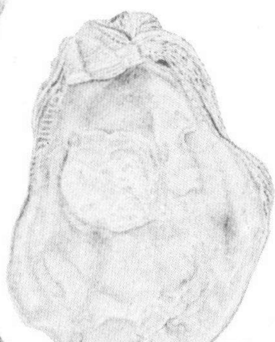
54a



54



54b

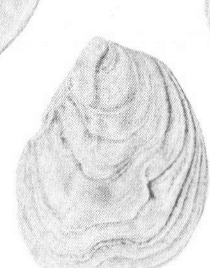


54f



54d





54e

H 41, L 32, S 7; H 37, L 28½, S 7. Zeer asymmetrisch, stevig, vrij plat, met ongeveer 16 geprononceerde radiale ribben, die soms duidelijk geschubd zijn. III: Westerschelde. ? Scald.

46. *Lima (Limea) loscombii* G.B. Sowerby, 1823
Plaat 12

Lima loscombii: S.V. Wood, 1851.

H 20, L 15, S 6; H 17, L 14, S 5. Zeer asymmetrisch, dunschalig, bol, met fijne radiale sculptuur, niet duidelijk gapend onder voorste oortjes. III: Westerschelde. Scald.

47. *Lima (Limaria) exilis* (S.V. Wood, 1839)
Plaat 12

? *Ostrea tuberculata* Olivi, 1792; *Lima inflata*: Lamarck, 1819, nec *Ostrea inflata* Gmelin, 1791.

H 34½, L 31, S 9½; H 29½, L 25½, S 9. Zeer asymmetrisch, dunschalig; wat grotere afmetingen bereikend, minder bol en met wat grovere radiale sculptuur dan 46; bovendien duidelijk gapend door langwerpige spleet onder voorste oortjes. III: Westerschelde. Scald.

Familie ANOMIIDAE

Tabel tot het bepalen van de geslachten en ondergeslachten (deze geldt, evenals de bij de soorten opgegeven maten, alleen voor de bovenste of linker kleppen; de zeer broze, door de byssus doorboorde, rechterkleppen zijn veel zeldzamer en moeilijker te herkennen, voornamelijk aan het sluitspier- en byssusindruksel.

1 a Met één indruksel van de sluitspier en twee van de byssus .... *Anomia*
b Met één indruksel van de sluitspier en één (veel groter) van de byssus .... *Pododesmus*, 2

2 a Groter dan 25 mm, meestal stevig, binnenzijde in het midden vaak dof krijtwit, aan de rand glanzig, sluitspier-indruksel kleiner dan en (min of meer duidelijk) los van byssus-indruksel, buitenzijde meest met fijne radiale sculptuur .... *Pododesmus (Monia)*
b Kleiner dan 20 mm, dun, binnenzijde glanzig, sluitspier-indruksel veel kleiner dan byssus-indruksel en daarmee verbonden .... *Pododesmus (Heteranomia)*

48. *Anomia ephippium* Linnaeus, 1758

Zie: van Benthem Jutting, 1943, Fauna van Nederland 12: 87.

Fossiele exemplaren uit de Eemlagen kunnen langs onze gehele kust aanspoelen.

49. *Pododesmus (Monia) patelliformis* (Linnaeus, 1761)
Plaat 12

Anomia patelliformis L.; *A. striata*: S.V. Wood, 1851, Nyst, 1878; *Monia patelliformis* (L.).

H 40, L 39, S 8; H 37½, L 38, S 9; H 27, L 31, S 10. Groter en steviger dan 50, het sluitspier-indruksel relatief groter, bij goede conservatie duidelijk niet met het byssus-indruksel verbonden; meestal vrij fijne radiale ribben, soms bovendien met aan het substraat ontleende sculptuur, doordat het exemplaar bijvoorbeeld op een schelp van *Pecten* vastgehecht was. I: Walcheren. II: de Kaloot. III: Westerschelde. Diest – J. Plist.

50. *Pododesmus (Heteranomia) squamula* (Linnaeus, 1758)

Anomia squamula L.; *A. aculeata* Müller, 1776; *A. ephippium*: Nyst nec Linnaeus, 1758; *Heteranomia squamula* (L.).

Zie: van Benthem Jutting, 1943, Fauna van Nederland 12: 83.

Jong-Plistocene exemplaren uit de Eemlagen kunnen langs onze gehele kust aanspoelen; in Zeeland bovendien oudere, uit Jong-Miocene tot Oud-Plistocene afzettingen.

Familie OSTREIDAE

Tabel tot het bepalen der geslachten.

1 a Schelp ongelijkzijdig, voorrand bol, achterrand concaaf, achterzijde min of meer verlengd en puntig toelopend; bolle linkerklep met vrij regelmatige stevige radiale ribben, geen concentrische sculptuur van betekenis .... *Crassostrea (Cubitostrea)*

b Schelp anders 2

2 a Spierindruksel ongeveer even lang als breed; bij zeer dikke schelpen is te zien dat zij opgebouwd zijn uit dunne compacte lamellen met daartussen een poreuse substantie .... *Pycnodonte*

b Spierindruksel langer dan breed, min of meer halvemaanvormig; dikke schelpen opgebouwd uit compacte lamellen met daartussen een krijtachtige korrelige substantie .... *Ostrea*

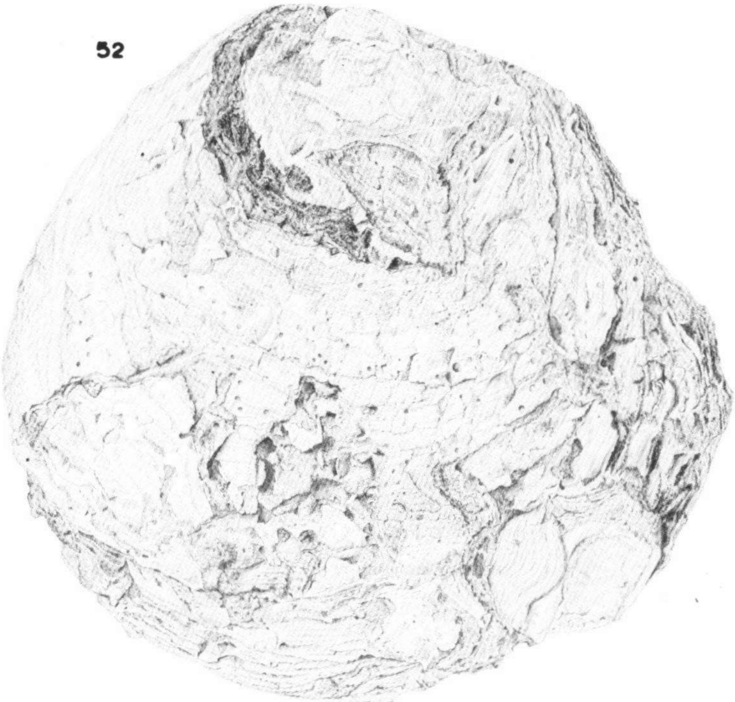
† 51. *Crassostrea (Cubitostrea) ventilabrum* (Goldfuss, 1833)
Plaat 13 en fig. 3a, 3b

Ostrea ventilabrum Goldfuss; *O. plicata*: v. R. Altena, 1937, nec Solander in Brander, 1766.

H 76, L meer dan 70 (grootste onderzochte exemplaar, beschadigd), S 26; H 52, L 51, S 16; H 40, L 52, S 18. Stevig, ongelijkzijdig, met afgeronde voorrand en min of meer concave achterrand al naar gelang achterzijde verder tot een punt verlengd is; bolle linker klep vrij regelmatig grof radiaal geribd. De gladde, platte, rechterkleppen hebben wij nog niet aangetroffen. I: Walcheren, Zeeuwsch-Vlaanderen. II: de Kaloot, Hoge Springer. III: Westerschelde. Tong.

PLAAT 14

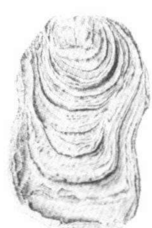
52



53a



53b



53c



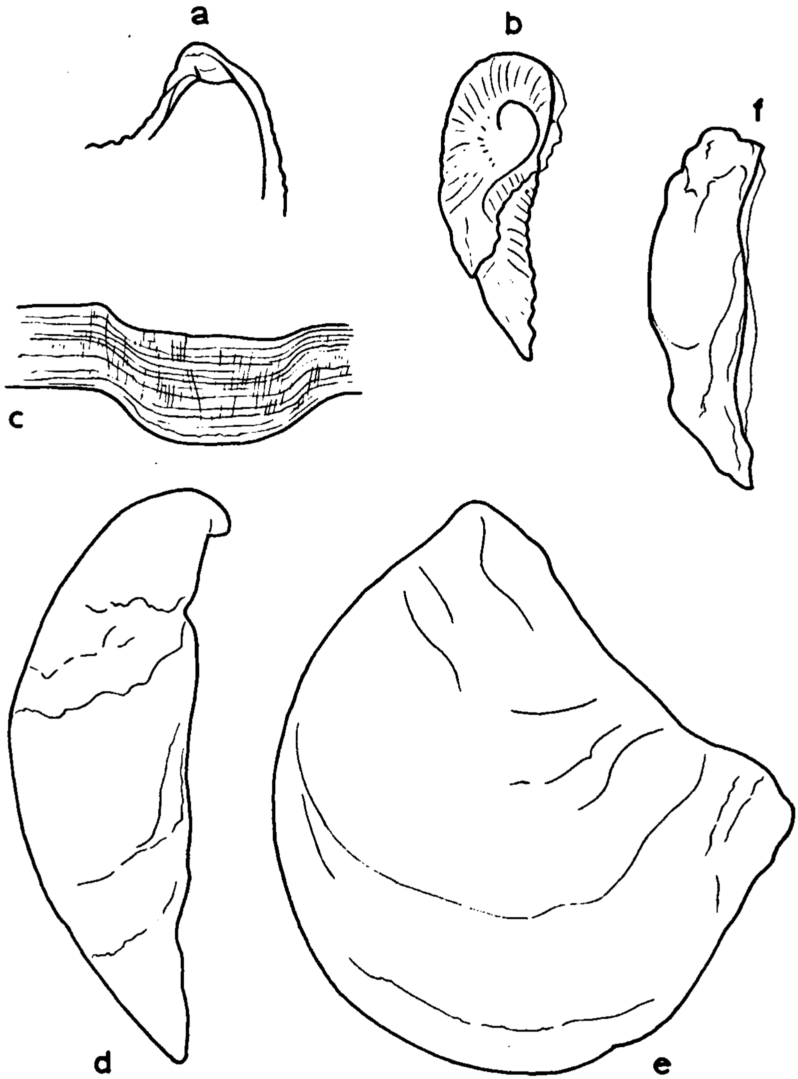


Fig. 3a, rechterklep ligamentgedeelte no. 51. Fig. 3b, zijaanzicht schelp pl. 13, no. 51a. Fig. 3c, linkerklep slotfragment no. 52. Fig. 3d, zijaanzicht schelp pl. 7, no. 53a. Fig. 3e, extreme vorm no. 53. Fig. 3f, zijaanzicht no. 54a. Alle figuren ware grootte.

† 52. *Pycnodonte callifera* (Lamarck, 1819)
Plaat 14 en fig. 3c
Ostrea callifera Lam.

H 178, L 175, S 83 (een bolle linkerklep); H 216, L 164 (platte rechterklep). Zeer groot, vrij bros, met schilferige concentrische sculptuur; schelp bestaande uit dunne compacte lamellen evenwijdig aan schelpoppervlak en gescheiden door poreuse substantie. Dit kenmerk van het geslacht *Pycnodonte* is bij deze soort het duidelijkst te zien. Slot zeer breed, ligamentindruksel bestaande uit naar beneden gebogen middenstuk en twee zijstukken. II: Ritthem, de Kaloot, Hoge Springer. III: Westerschelde. Olig.

† 53. *Pycnodonte navicularis* (Brocchi, 1814)
Plaat 14 en fig. 3d, 3e
Ostrea navicularis Br.: *O. cochlear* Poli var. *navicularis* Br.

H 101, L 70, D 47; H 60, L 53, D 37. Schelp zeer stevig, hoger dan lang; slot ongeveer loodrecht op mediane vlak; weinig geprononceerde concentrische sculptuur; linkerklep zeer bol, bootvormig, met omgebogen top; rechterklep kleiner, binnen randen van linker passend, ongeveer vlak of zelfs concaaf. I: Walcheren, Zeeuwsch-Vlaanderen. II: Vlissingen, Ritthem, de Kaloot. III: Westerschelde. Anv.

54. *Pycnodonte cochlear* (Poli, 1795)
Plaat 13 en fig. 3 f
Ostrea cochlear Poli.

H 53, L 43, S 19; H 48, L 51, S 20. Meestal ongeveer even lang als hoog, slot in mediane vlak, sculptuur onregelmatig, soms met wat radiale ribben; linkerklep in het algemeen zeer bol. Aan buitenzijde onder top van bolle klep is te zien, dat exemplaren vaak op een voorwerp van onregelmatige vorm (nogal eens op *Vermetus intortus* (Lam.)), soms echter op een plat voorwerp vastgehecht zijn geweest. Van dergelijke vormen van 55 het best te scheiden door spierindruksel, dat ongeveer even breed als lang is. II: Kaloot, zandplaat voor de Braakman. III: Westerschelde. ? Plio.

55. *Ostrea edulis* Linnaeus, 1758
Ostrea princeps S.V. Wood, 1851.
Zie: van Benthem Jutting, 1943, Fauna van Nederland 12: 90.

Jong-Plistocene exemplaren uit de Eemlagen kunnen langs onze gehele kust aanspoelen; in Zeeland bovendien oudere, uit Boven-Miocene tot Oud-Plistocene afzettingen.

Verklaring van de platen

Plaat 8, 33, linkerklep; 34a rechterklep; 34b, zijaanzicht 34a. Alle exemplaren: Westerschelde, ware grootte.

Plaat 9, 35, rechterklep, Antwerpen. Vergroting X9/10.

Plaat 10, 36a, rechterklep, Westerschelde; 36b, binnenzijde 36a; 36c, sculptuur goed geconserveerd exemplaar, Antwerpen; 36d, sculptuur ander exemplaar, Antwerpen; 38b, linkerklep, Westerschelde; 38c, zijaanzicht 38b. Vergroting: 36a, 36b: X 1; 36c, 36d: X 10; 38b, 38c: X 3.

Plaat 11, 38a, linkerklep, vervormd, Westerschelde; 38d, sculptuur 38b; 39a, rechterklep, Domburg; 39b binnenzijde 39a; 39c, sculptuur rechterklep, Slotermeer, Eemien; 39d, linkerklep, Domburg; 39e, sculptuur linkerklep, Slotermeer, Eemien; 40a, rechterklep, Domburg; 40b, linkerklep, Palermo; 41a, rechterklep, f. *tigerina*, Westerschelde; 41b, rechterklep, f. *laevis*, Westerschelde; 41c, rechterklep, f. *mimetica*, Westerschelde; 42a, rechterklep, Antwerpen; 42b, binnenzijde 42a. Vergroting: 38d: X 6; 39c, 39e: X 10; 40a, 40b: X $1\frac{1}{2}$; overige figuren ware grootte.

Plaat 12, 43, 44, 45, 46, rechterklep; 47 linkerklep Antwerpen; 49a, rechterklep; 49b, linkerklep; 49c, linkerklep, binnenzijde. Tenzij anders vermeld: Westerschelde. Vergroting: 43: X 15; 44: X $3\frac{1}{2}$; 46, 47: X 2; overige figuren ware grootte.

Plaat 13, 51a, linkerklep; 51b, sculptuur groot exemplaar; 51c, rechterklep, binnenzijde, Glimmertingen; 54a, linkerklep; 54b, binnenzijde 54a; 54c, linkerklep; 54d, linkerklep met *Vermetus;* 54e, rechterklep; 54f, binnenzijde 54e. Tenzij anders vermeld: Westerschelde. Alle figuren ware grootte.

Plaat 14, 52, linkerklep, St. Niklaas; 53a, linkerklep, Westerschelde; 53b, rechterklep, Westerschelde; 53c, binnenzijde 53b. Vergroting X4/5.